

**Vedtægt for
Opspil, bedømmelser og hædersbevisninger**

Iht. §§ 3 – 5 i Vedtægter for Danmarks Rigsspillemand

28. Februar 2015

Vedtægtens Formål

Danmarks Rigsspillemand kan tildele hædersbevisninger til spillemænd, som efter nærmere kriterier vurderes at have gjort sig kvalificeret og fortjent hertil. Vurderingsparametre og procedurer beskrives i denne vedtægt.

Afgrænsning

Danmarks Rigsspillemand kan tildele hædersbevisninger til fremtrædende spillemænd, der på traditionelle akustiske instrumenter behersker et interessant repertoire af dansk traditionel dansemusik med rødder i de forudgående århundreder.

Vurdering

Ved bedømmelsen foretages en *sammenfattende* vurdering af følgende parametre:

- Spillemandens traditionsrepertoire. (I rigsspillemandsordningen anses en bestemt traditionsspillemands, kildes, lokalitets eller egns repertoire alt andet lige for mere interessant end et blandet repertoire. I denne ordning anses personlig læring fra en traditionel spillemand alt andet lige for mere interessant end en mere upersonlig tilegnelse af stoffet.)
- Spillemandens fordybelse i traditionen og autenticitet i gengivelse af dens "tag" / spillemande, rytme, dynamik, melodiske udtryk og klang.
- Spillemandens musikalitet og håndværksmæssige formåen på instrumentet.
- Spillemandens evne til at spille dansant og evne til at styre dansen.
- Spillemandens musik og spil som helhed i traditions- og folkemusikperspektiv. (Musikken skal leveres med overskud og sikkerhed i forhold til den pågældende hædersbevisning og spillet skal fænge og have noget på hjerte. Særligt til sølvmærket må musikkens ældre rødder, kilder og frugter krones i en harmonisk helhed.)
- Spillemandens evne til med personlighed at formidle stoffet og at fænge tilhørere og dansere.
- Spillemandens eventuelle personlige tilknytning til den pågældende danske traditionsmusik.
- Spillemandens samlede indsats og betydning for bevaring, udvikling og udbredelse af traditionsmusikken.

Opspil

Opspil og bedømmelse heraf foregår ad tre omgange:

1. Oplysningsskema.

Spillemandens musikalske historie (læremestre, kilder, repertoire, erfaringer, udgivelser m.v.), beskrives i et oplysningsskema, der har et historisk og dokumentarisk formål. Skemaet gennemgås med henblik på de formelle aldersmæssige, instrumentale og traditionsmæssige krav. Derpå kan spillemanden gives adgang til anden omgang:

2. Lukket opspil og samtale med bedømmelsesudvalget

Oplysningsskemaet danner baggrund for en samtale mellem spillemanden og bedømmelsesudvalget, som skal tilstræbes at være beslutningsdygtigt. Spillemanden, evt. med medspiller(e), spiller et antal melodier for bedømmelsesudvalget, dels efter eget valg dels efter udvalgets ønske fra det oplyste repertoire. Under og efter opspillet er der samtale om spillet. Spillemanden får en tilbagemelding og konklusion hurtigt efter opspillet, om muligt samme dag og senest inden tre uger. Hvis den foreløbige bedømmelse på det lukkede opspil peger mod diplom, bronze eller sølv gives spillemanden adgang til tredje omgang:

3. Opspil med et publikum.

Spillemanden, evt. med medspiller(e), spiller til koncert og/eller dans for et publikum.

Ovennævnte er standardproceduren. Efter omstændighederne kan Bedømmelsesudvalget vælge at afvige fra standardproceduren. Udvalget skal i så fald sikre, at ordningens formål ikke tilsidesættes og at bedømmelserne reelt sker i overensstemmelse med denne vedtægts vurderingsparametre og tildelingskriterier.

Opspillene lyd- eller videooptages af historiske og dokumentariske hensyn.

Der betales et gebyr for hver af de tre bedømmelsesomgange. Gebyret skal dække en del af de omkostninger, der er forbundet med opspillene og hele ordningen.

Bedømmelseskolleger

Bedømmelser foretages af det nedsatte bedømmelsesudvalg, hvis medlemmer alle eller helt overvejende, skal være rigsspillemand, og om hvis vurderinger og bedømmelser, der forudsættes at være respekt.

Om nødvendigt kan udvalget rådføre sig med tekniske og faglige rådgivere, som ikke er danske rigsspillemand. Habilitetshensyn skal iagttages. Bedømmelsesudvalgets afgørelser er endelige.

Bedømmelsesudvalget er selvfornyende og tilsikrer en langsomt rullende udskiftning blandt medlemmerne. Fornyelsen sker i samråd med forretningsudvalget eller om nødvendigt generalforsamlingen. Bedømmelsesudvalget afgiver efterretning til generalforsamlingen, som kan drøfte den generelle udvikling.

Bedømmelser og Hædersbevisninger

Diplom

Rigsspillemandenes diplom kan tildeles den enkelte spillemand for udmærket og traditionsnært spil solo, i duo eller trio. Det kræves, at spillemanden har dyrket spillemandsmusik i mindst 5 år*.

Bronze

Rigsspillemandenes hædersmærke i bronze kan tildeles den enkelte spillemand for glimrende og gedigent traditionsspil solo, i duo eller trio. Hvor det med det pågældende instrument er muligt, skal der i tilstrækkeligt omfang spilles solo, og mindst i en tredjedel af opspillet. Det kræves, at spillemanden har spillet spillemandsmusik i mindst 10 år* og har spillet med mindst en traditionsspillemand.

Bronze er som hovedregel en forudsætning for at kunne spille op til sølvmærket.

Sølv, rigsspillemand

Rigsspillemandenes hædersmærke i sølv og retten til at bære titlen rigsspillemand kan tildeles fremtrædende og betydningsfulde traditionsspillemande for fremragende solospil og klar beherskelse af traditionen fra en bestemt traditionsspillemand, kilde, lokalitet eller egn, hvad angår repertoire, brug, spillestil og viden om traditionen. Hvor det for instrumentet er naturligt, kan solospilleren have en akkompagnerende medspiller med i op til en tredjedel af opspillet.

Rigsspillemandsmærket i sølv og retten til at bære titlen rigsspillemand vil *endvidere* kunne tildeles fremtrædende, betydningsfulde og særdeles kompetente spillemænd for fremragende solospil og klar beherskelse eller overbevisende tolkning af et interessant repertoire af melodier fra en eller flere traditioner og kilder, herunder hvad angår spillestil og viden om traditionerne.

Det forudsættes, at spillemanden har spillet spillemands- og traditionsmusik i mindst 15 år*, og har lært af mindst en betydningsfuld, traditionsbærende spillemand.

Guld, rigsspillemand

Rigsspillemandsmærket i guld kan efter fælles beslutning i bedømmelesudvalg og forretningsudvalg tildeles en enestående vigtig og markant traditionsbærende rigsspillemand for dennes helt særlige betydning for dansk traditionsmusik. Dette kræver, at modtageren har været rigsspillemand i mindst 20 år**.

Andre tildelinger

Bedømmelsesudvalget vil i forening med forretningsudvalget kunne uddele anden hædersbevisning (diplom eller hædersmærke) til grupper, foreninger, spillesteder, spillemænd, medspillende spillemænd, , forskere, formidlere og enkeltpersoner, der gennem et langvarigt virke har haft særlig værdifuld betydning for traditionsmusikken nationalt eller lokalt.

* De angivne perioder regnes fra når kandidaten er fyldt 15 år

** Indtil videre tages udgangspunkt i en vurdering af, hvornår vedkommende ville være blevet tildelt det forudsatte mærke, dersom ordningen havde eksisteret for mere end 20 år siden. I praksis betyder bestemmelsen ,at spillemanden skal være fyldt 50 år. Guldmærket afventer indtil videre, og uddeles i givet fald kun i meget få tilfælde.

NOTER TIL

VEDTÆGT OM OPSPIL, BEDØMMELSER OG HÆDERSBEVISNINGER

Disse noter udgør et levende dokument, hvor bedømmelsesudvalg og forretningsudvalg, hhv. generalforsamlingen, hen ad vejen opsummerer konklusioner og afklaringer.

Noter til Vedtægten:

Der blev i 2012 truffet det valg, at ordningen opstartedes i 2013 og 2014 for melodibærende spillemænd, ligesom i Sverige. Med nærværende vedtægt er der, som dengang forudsat, nu taget stilling til opspil for medspillende spillemænd. Den enkelte medspillende spillemænd kan nu tildeles bronze for glimrende og gedigent traditionsspil i gruppe op til triostørrelse; dog skal mindst tredjedel af spillet være solo. Danmarks Rigsspillemand anerkender og værdsætter herved de funktioner, der ligger i *akkompagnementsspillet*. Samtidigt er det nu fastsat, at man som hovedregel skal have bronze før sølv.

Hele ordningen forudsætter langmodighed. Ingen af disse hæderstildeling er noget, der kan opnås i en håndevending - de kræver lang tids fordybelse og mange års praktisk erfaring. Det ligger håndværkets og musikkens natur.

I rigsspillemandsordningen er en højere hædersbevisning udtryk for et mere interessant og mere traditionsrigtigt spil, og for en mere fængende og medrivende helhedsoplevelse. Det er således i denne sammenhæng noget væsentligt andet og mere end en karaktergivning for musikalitet og instrumentteknisk kunnen.

I vurderingerne betænkes traditionsmusikkens særlige karaktertræk og væsen. I overensstemmelse med den almindeligt accepterede videnskabelige forståelse af traditionsmusik vurderes spillemændens rolle i forhold til

- 1) bevaring/fastholdelse/videregivelse af stoffet over lang tid (tradition),
- 2) det personlige og umiddelbare hjertespil/vildspil, som giver "liv" (variation), samt
- 3) tilpasning af repertoire og spillemåde til tidens vilkår, muligheder, smag og behag (selektion/udvikling).

Kandidater skal anmode om bedømmelse via et oplysningsskema, som bruges til en første skrivebordsmæssig vurdering af, om man kan spille op nu eller senere (alder, instrument, repertoire, referencer osv.)

Bedømmelsesudvalget skal tilstræbe at opnå enighed om afgørelsen. Ved tildeling af en hæder skal 4 af 5 bedømmelseskolleger eller 3 af 4 være enige herom. Bedømmelsesudvalgets afgørelser er endelige.

Alle, der har spillet op tilbydes en umiddelbart efterfølgende samtale med gode kollegiale råd og forklaringer.

Som hovedregel kan der ikke opnås en højere bedømmelse ved det åbne opspil end den foreløbige vurdering ved det lukkede opspil. Det åbne opspil skal derimod kunne genbekræfte bedømmelsen ved det lukkede opspil.

Uanset at mange spillemænd komponerer ny musik bedømmes i denne ordning alene spil af ældre traditionel musik. Videreudvikling af musikken hilses hjerteligt velkomme som en naturlig del af folkemusikken, men falder udenfor denne ordnings rammer, da dette bliver for komplekst og subjektivt at bedømme.

I samråd med forretningsudvalget kan bedømmelsesudvalget imidlertid udarbejde nærmere noter om, hvad der i denne sammenhæng kan siges at være (blevet) dansk traditionsmusik, herunder f. eks. hvor lang tid en melodi skal have været i levende brug for at være blevet en del af et traditionsrepertoire. Hertil kommer vedtagelser om, hvilke instrumenter, der i denne sammenhæng kan siges at være blevet en del af traditionen.

Indtil videre er det besluttet, at violin, diatoniske harmonika og kromatisk harmonika samt klarinet er godkendte til solo-opspil. Alle andre akustiske instrumenter tages der stilling til med åbenhed og interesse i forbindelse med ansøgninger om opspil og ved det lukkede opspil.

Alle opspil lydoptages og/eller videooptages, sidstnævnte i hvert fald hvad angår rigsspillemandskandidater. Udvalgte klip af alle rigsspillemand gøres offentligt tilgængelige.

Alt opspil foregår efter gehør.

Der påregnes gebyrer på anmeldelse og opspil, hhv. 200 kr. ved indsendelse af oplysningsskema, 400 kr. ved lukket opspil og 200 kr. ved åbent opspil. Gebyrerne skal være med til at dække udgifterne driften af rigsspillemandsordningen, herunder udgifterne forbundne med selve opspillene.

....

Baggrund for vedtægten og dens revision:

Det har fra første vedtagelse i 2012 været forudset, at Vedtægten skulle revideres på baggrund af efterfølgende erfaringer. Det var i den tidligere vedtægt fastsat, at der senest i 2015 skal tages stilling til, hvorvidt der etableres en ordning for hædersbevisninger til medspillende spillemænd, hvilket på forskellig vis tilgodeses i dette reviderede forslag til Vedtægt.

Vedtægten af 2012 blev udarbejdet på baggrund af

1) oplægget til den stiftende generalforsamling, 2) drøftelserne på denne, 3) efterfølgende drøftelser på tomandshånd med en række spillemænd, 4) indkomne kommentarer på mail, 5) iagttagelser og drøftelser med juryen og spillemænd under Riksspelmansstämman i Borås, 6) drøftelserne på 1. bestyrelsesmøde, 7) drøftelserne på 2. bestyrelsesmøde, 8) efterfølgende refleksioner, drøftelser og kommentarer fra bestyrelsesmedlemmer 9), drøftelser og vedtagelse på generalforsamlingen 2012.

Nærværende forslag til Vedtægt er udarbejdet på grundlag af ovenstående samt

10) efterfølgende erfaringer fra opspillene i 2013 og især bedømmelsesudvalgets drøftelser, vurderinger og anbefalinger på baggrund heraf, 11) efterfølgende reaktioner og drøftelser i bestyrelsen og med bestyrelsesmedlemmer, 12) iagttagelser og drøftelser med dommere og arrangører under Landskappleiken i Geilo, Norge, 13) refleksioner efter den nordiske konference Traditions of Tomorrow i Island, 14) overvejelser efter opspillene i 2014, 15) diverse drøftelser med et antal af de opspillende, kolleger og bedømmelseskollegerne, tilbagemeldinger og drøftelser på evalueringsmøderne i januar 2015 samt drøftelser i bestyrelse og bedømmelsesudvalg.

Vedtægten på Generalforsamlingen d. 28. februar 2015

Poul Bjerager, formand / Niels Bentsen, dirigent